

Súd: Okresný súd Bratislava I
Spisová značka: 23C/21/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1119206030
Dátum vydania rozhodnutia: 10. 02. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Miroslava Saxová
ECLI: ECLI:SK:OSBA1:2022:1119206030.7

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Bratislava I v konaní pred sudkyňou JUDr. Miroslavou Saxovou v sporovej veci žalobkyne: C. D., narodená XX. XX. XXXX, trvale bytom B. XXX, J., zastúpenej: URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s.r.o., advokátska kancelária, IČO: 47 244 895, Havlíčkova 16, Bratislava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, IČO: 30 807 484, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, v konaní o antidiskriminačnej žalobe, takto

rozhodol:

I. Žalobu z a m i e t a.

II. Žalovanej n e p r i z n á v a voči žalobkyni nárok na náhradu trov konania.

o d ô v o d n e n i e :

1. Žalobkyňa sa žalobou doručenu tunajšiemu súdu dňa 30. 04. 2019, v spojení s doplneniami doručenými na výzvu súdu dňa 20. 08. 2019 a 29. 08. 2019, domáha vydania rozhodnutia, ktorým by súd medzitýmnym rozsudkom určil, že I. žalovaná sa svojím konaním, a to rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredie, č. XXXXX-X/XXXX-I. zo dňa 12. 03. 2019 v spojení s rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočka Banská Bystrica, č. 2921-14/2019-BB zo dňa 07. 01. 2019 dopustila vo vzťahu k žalobkyni porušenia zásady rovnakého zaobchádzania v sociálnom zabezpečení z dôvodu jej manželského a rodinného stavu, II. žalobkyňa má voči žalovanej nárok na náhradu nemajetkovej ujmy titulom porušenia zásady rovnakého zaobchádzania v sociálnom zabezpečení z dôvodu jej manželského a rodinného stavu, o ktorej výške bude rozhodnuté v konečnom rozhodnutí. V konečnom rozhodnutí sa domáhala aj uloženia povinnosti žalovanej zaplatiť žalobkyni jednorazové odškodnenie v zmysle § 94 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. vo výške 23.096,47 eur, ako aj náhrady nemajetkovej ujmy podľa § 9 ods. 3 zák. č. 365/2004 Z.z. v sume 2000 eur za súčasného priznania nároku na náhradu trov konania.

2. Antidiskriminačnú žalobu odôvodnila na tom skutkovom a právnom základe, že žalobkyňa si ako dlhoročná partnerka a snúbenica uplatnila voči žalovanej nárok na priznanie jednorazového odškodnenia po poškodenom U.. A. X., nar. XX. XX. XXXX, naposledy bytom B. XXX, J., ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu dňa XX. XX. XXXX. Dňa 08. 01. 2019 bolo žalobkyni prostredníctvom právneho zástupcu doručené rozhodnutie žalovanej, pobočka I. I., ISUP: XXXXXXXXXX, č. k. XXXX-XX/XXXX-I. zo dňa 07. 01. 2019, ktorým bolo rozhodnuté, že žalobkyňa nemá nárok na jednorazové odškodnenie na základe žiadosti doručenej dňa 28. 09. 2018 o priznanie jednorazového odškodnenia po poškodenom U.. A. X., nar. XX. XX. XXXX, naposledy bytom B. XXX, XXX XX J., ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu XX. XX. XXXX. Dôvodom zamietavého rozhodnutia bola skutočnosť, že žalobkyňa nebola v čase smrti poškodeného jeho manželkou, ale vo vzťahu k nemu požívala len status družky a snúbenice, čím nespĺnila zákonné podmienky priznania nároku na jednorazové odškodnenie. Odvolanie žalobkyne Sociálna poisťovňa, ústredie zamietla v celom rozsahu a potvrdila napadnuté rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka I. I.. Žalobkyňa tieto rozhodnutia žalovanej označila za nezákonné a

ústavne non- konformné a z titulu porušenia zásady rovnakého zaobchádzania sa antidiskriminačnou žalobou domáha, aby žalovaná upustila od svojho konania a napravila protiprávny stav tým, že žalobkyni vyplatí jednorazové odškodnenie podľa § 94 ods. 3 antidiskriminačného zákona a vzhľadom k tomu, že konaním žalovanej bola značným spôsobom znížená jej dôstojnosť, domáha sa aj vyplatenia náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Žalovaná podľa nej vychádzala z nesprávne identifikovaného postavenia žalobkyne ako osoby neoprávnenej na uplatnenie daného nároku, a to v dôsledku nesprávnej interpretácie ust. § 94 ods. 1 ZoSP nezohľadňujúcej nutnosť výkladu vnútroštátneho práva v zmysle ústavnoprávnej legislatívy, medzinárodnej či európskej legislatívy upravujúcej postavenie partnerov mimo manželského zväzku. Zdôraznila nemožnosť postupu v rozpore s princípom a zásadami ustanovenými v medzinárodných zmluvách a listinách majúcich v zmysle čl. 7 ods. 2, 5 Ústavy prednosť pred vnútroštátnymi predpismi. Zásada zákazu diskriminácie a zásada rovnakého zaobchádzania patria pritom k základným cieľom Európskej únie a sú zakotvené vo vnútroštátnych aj medzinárodných dokumentoch garantujúcich ochranu základných práv a slobôd, ako aj ustanoveniach antidiskriminačného zákona (§ 2 ods. 1, § 3 ods. 1). Z uvedeného je zrejmé, že sa jedná o generálnu povinnosť dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v jednotlivých oblastiach vrátane sociálneho zabezpečenia. V danom prípade by intenzita nepriaznivého zásahu a porušenie zásady rovnakého zaobchádzania pociťovala ktorákoľvek iná osoba, a preto sa jedná o objektívny stav. Žalovanej vytkla, že pri posudzovaní nároku na jednorazové odškodnenie vychádzala zo striktno reštriktívne formulovaného jazykového výkladu predmetného ustanovenia, s čím nemožno súhlasiť, nakoľko zámerom zákonodarcu nebolo striktno obmedziť okruh oprávnených osôb výlučne a len na manželku poškodeného, ale zmyslom a účelom bolo vymedziť a určiť osoby, ktoré by ujmu druhého pociťovali ako vlastnú. Vzťah druhá a družky pritom vykazuje podobné charakteristiky ako vzťah manželský, hoci de iure je i naďalej vzťahom partnerským. Žalovaná aj v zmysle záverov vyslovených ÚS SR v náleze zo dňa 16. 10. 2018, sp. zn. III. ÚS 388/2018 mala preto pri výklade normy aplikovať vhodnejší logický a systematický výklad e ratione legis, ktorý dokáže lepšie zohľadniť špecifiká prípadu so súčasným prihliadnutím na kontext vnútroštátnej a európskej úpravy v oblasti otázky manželského a partnerského spoluzitia a rodinného života. Poškodený a žalobkyňa po dlhší čas žili v spoločnej domácnosti, podieľali sa na úhrade spojených nákladov a viedli trvalé spoluzitie intímnej povahy, svojim charakterom pripomínajúce manželský zväzok s tým, že evidentná materiálna a emocionálna odkázanosť poškodeného a žalobkyne nebola žalovanou rozporovaná, práve naopak žalovaná konštatovala, že vzhľadom na doložené dôkazy nepopiera existenciu pevného partnerského zväzku. Manželský zväzok nemožno podľa nej chápať ako výlučný faktor indikujúci vzájomnú odkázanosť a emocionálnu blízkosť partnerov. Pri zohľadnení masívneho progresu vo fáze vývoja partnerských zväzkov nemožno pre účely priznania jednorazového odškodnenia súhlasiť s tým, že plnohodnotný, dlhotrvajúci partnerský zväzok druhá a družky má byť degradovaný v porovnaní s akýmkoľvek manželským vzťahom do pozície zväzku, ktorému právo neposkytuje adekvátnu, prípadne žiadnu ochranu. Analogicky v tejto súvislosti poukázala na právnu úpravu dedenia v ust. § 473 a nasl. OZ, ktorá spoluzijúcu osobu zaraďuje do rovnakej dedičskej skupiny ako manžela/manželku. Zákonodarca v čase koncipovania zákona o sociálnom poistení vychádzal z toho, čo bolo v danom čase bežné, a to ponímanie klasickej rodiny a klasického manželského zväzku ako prejavu rodinných väzieb a znenie ust. § 94 ods. 1 ZoSP od prijatia a účinnosti zákona, t. j. od 01. 01. 2004 nezmenil a nereflektoval na spoločenské zmeny a ich súčasný vývoj. Poukázala na závery vyslovené v rozsudku NS SR zo dňa 26. 09. 2017, sp. zn. 10Szak/14/2017, podľa ktorých rodinný život v zmysle čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd nie je obmedzený na vzťahy založené na manželstve, ale môže zahŕňať de facto „rodinné“ väzby. Rovnako aj Európsky súd pre ľudské práva priniesol v posledných rokoch koncept nukleárnej rodiny, resp. de facto rodiny. Pokiaľ biologická väzba presahuje rámec nukleárnej rodiny a má byť považovaná za rodinný život, je nutné, aby konkrétny vzťah bol charakterizovaný skutočnými a úzkymi väzbami medzi dotknutými jednotlivcami. Základnými predpokladmi „de facto rodiny“ sú spoločné bývanie, doba trvania vzťahu a úmysel spolu vychovávať deti s tým, že splnenie prvých dvoch predpokladov bolo v danej veci potvrdené aj v rozhodnutí žalovanej a tretí znak je vzhľadom na vysoký vek partnerov irelevantný. Vychádzajúc z uvedeného je žalobkyňa toho názoru, že postavenie druhá a družky je s ohľadom nielen na vnútroštátnu, ale aj medzinárodnú legislatívu dané na roveň manželskému zväzku. V danom prípade preto nesprávnym a diskriminačným postupom žalovanej spočívajúcim v neakceptovaní nároku žalobkyne ako družky a snúbenice poškodeného na jednorazové odškodnenie došlo k očividnému zvýhodneniu osôb v pozícii manželov/manžielok nad osobami žijúcimi mimo manželského zväzku. Vychádzajúc aj z teleologického výkladu ust. § 94 ZoSP je zrejmé, že účelom zákonodarcu nebolo selektovanie osôb na základe manželského, príp. mimomanželského zväzku, ale riešenie nepriaznivej situácie spoluzijúcich, ba priam odkázaných osôb po úraze, prípadne smrti v príčinnej súvislosti s výkonom zamestnania im

blízkej osoby. Ústavné garancie, ktoré vyplývajú z práva na rešpektovanie rodinného života (čl. 12 ods. 1, čl. 19 ods. 2 Ústavy SR) predpokladajú existenciu spoločného, skutočného a efektívneho zväzku, prípadne zamýšľaného spoločného života, ktorý sa síce v plnosti ešte neetabloval, avšak je založený na platnom a skutočnom spoločenstve dvoch ľudí, zahŕňajúcom blízky vzťah a spoločný život partnerov. Žalobkyňa má za to, že opísané konanie predstavuje tzv. nepriamu formu diskriminácie v zmysle ust. § 2a antidiskriminačného zákona, keď navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax znevýhodňujú alebo by mohli znevýhodňovať osobu v porovnaní s inou osobou s tým, že nerovné zaobchádzanie v danom prípade nie je odôvodnené sledovaním oprávneného cieľa alebo nie je primerané a nevyhnutné k jeho dosiahnutiu. Rozhodnutie žalovanej vychádzajúce zo striktno formalistického výkladu zákona bez právneho dôvodu znevýhodňuje a segreguje určitú skupinu osôb len z titulu existencie manželského stavu a nezohľadňuje, že obdobné postavenie a vzájomnú prepojenosť ako manžel a manželka majú aj osoby žijúce ako druh a družka. Žalovaná týmto postupom neposkytla žalobkyni rovnaké nároky, ktoré by jej prináležali titulom existencie manželského zväzku s poškodeným, hoci dlhoročný partnerský zväzok naplňal všetky atribúty predpokladané medzi partnermi ako manželmi, čím porušila zásadu rovnakého zaobchádzania a diskriminácie. Do pozornosti súdu dala aj ambíciu zrovnoprávnenia manželských zväzkov a faktických zväzkov, ktorú vyjadril aj Európsky súdny dvor vo svojich rozhodnutiach (napr. rozsudok pre verejnú službu z 27/11/2007 vo veci F-122/06, Anton Pieter Roodhuijzen vs. Komisia). Formalisticky naladenú konštrukciu ochrany rodiny, t. j. spoločenstva manželov rozšíril aj na ochranu de facto zväzkov aj Európsky súd pre ľudské práva. Žalovaná tak vydala nielen nezákonné a nesprávne rozhodnutie porušujúce základné práva žalobkyne garantované ústavou a medzinárodnými dohovormi a zmluvami, ale súčasne svojim nesprávnym postupom aj porušila zásadu rovnakého zaobchádzania z dôvodu manželského a rodinného stavu v zmysle § 2a v spojení s § 5 antidiskriminačného zákona, keď vo svojich rozhodnutiach síce uznala existenciu pevného partnerského zväzku medzi žalobkyňou a poškodeným naplňajúceho všetky atribúty a predpoklady zväzku manželského (k uzatvoreniu manželstva malo dôjsť v októbri 2018), ale jediným dôvodom pre ktorý odmietla žalobkyni priznať nárok na jednorazové odškodnenie bola skutočnosť, že nemá spoločenský a právny status „manželky“. Nedôvodnou segregáciou a degradáciou spoločenského postavenia žalobkyne napriek dlhoročnému životnému partnerstvu s poškodeným a doprosovaním sa uplatnenia svojich práv došlo aj k značnému zníženiu dôstojnosti žalobkyne, ktoré žiadala odškodniť priznaním náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 2.000 eur. Súčasťou žaloby bol aj procesný návrh na prerušenie konania do právoplatného rozhodnutia Krajského súdu Banská Bystrica vo veci sp. zn. 20Sa/7/2019 týkajúcej sa podanej správnej žaloby.

3. Žalovaná vo vyjadrení doručenom súdu dňa 17. 05. 2021 žiadala žalobu ako nedôvodnú zamietnuť. Uviedla, že žalobná argumentácia je v zásade totožnou s námietkami prezentovanými v priebehu správneho konania o dávke jednorazového odškodnenia a následného súdneho prieskumu rozhodnutí žalovanej, pričom správny aj kasačný súd vyhodnotili jej postup pri nepriznaní uvedenej dávky ako súladný so zákonom. Aj v tomto konaní zotrvala na názore, že neexistuje právny dôvod na uznanie nároku žalobkyne na jednorazové odškodnenie po poškodenom. Námietky žalobkyne o rovnakom postavení druhu/družky a manželov označila za účelové bez opory v legislatíve, keď zákon o sociálnom postavení v § 94 úplne a vyčerpávajúco vymedzuje okruh oprávnených osôb, ktoré za splnenia ostatných podmienok majú nárok na jednorazové odškodnenie. Nakoľko sa jedná o taxatívny výpočet nie je podľa nej možné rozšírenie tohto okruhu o iné osoby. Stotožnila sa aj s právnym názorom Najvyššieho súdu vysloveným v rozhodnutí o kasačnej sťažnosti, v zmysle ktorého nepoužitie koncepcie blízkej osoby podľa § 116 OZ OZ predstavuje vedomý postup zákonodarcu. K rozšíreniu presne vymedzeného uzavretého okruhu oprávnených osôb definovaných pojmami s nezameniteľným obsahom nemožno dospieť ani aplikovaním systematického, ústavno- konformného, či euro- konformného výkladu ust. § 94 ZoSP. Ako uviedol kasačný súd pripustením extenzívneho výkladu predmetného ustanovenia by toto ustanovenie stratilo svoje opodstatnenie. Záverom poukázala na skutočnosť, že aj v zmysle Ústavy SR sa všestranná ochrana zákonom poskytuje manželstvu ako jedinečnému zväzku medzi mužom a ženou, t. j. nie inému zväzku muža a ženy v zmysle partnerského vzťahu druhu a družky. Zhrnula, že žalovaná rozhodla o uplatnenej dávke v súlade so zákonom, čo v danom prípade konštatovali aj oba súdy preskúmavajúce správnosť jej postupu v dôsledku čoho ho nemožno považovať za degradujúci, diskriminačný, neproporčný či nerešpektujúci vnútroštátne a újinné zásady ako naznačuje žalobkyňa. Svojim postupom a rozhodovaním v danej veci sa nedopustila ani porušenia zásady rovnakého zaobchádzania podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a ochrane pred diskrimináciou. Rozsudky, na ktoré poukazovala žalobkyňa a výklad medzinárodným súdom z kontextu vyňatých právnych viet a častí dokumentov vníma ako účelový a špekulatívny.

4. Žalobkyňa v replike doručenej súdu dňa 20. 07. 2021 uviedla, že po skutkovej, vecnej ani právnej stránke sa nestotožňuje s vyjadrením žalovanej a rovnako sa nestotožňuje ani s nezákonnými a ústavne non- konformnými závermi rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 17. 09. 2019, č. k. 20Sa/7/2019-54 a rozsudku Najvyššieho súdu SR zo dňa 25. 11. 2020, s. zn. 7Sžk/122/2019, ktoré posúdili vec izolovane a formalisticky a z uvedeného dôvodu podala voči uvedeným rozhodnutiam aj ústavnú sťažnosť. Podľa nej je absolútne neprípustné, aby sa žalovaná pridržiavala striktné doslovného výkladu zákona, ktoré nereflektovalo na okolité spoločenské, sociálne, politické a iné zmeny, ktoré nastali od jeho prijatia. Aj naďalej je presvedčená, že splnila všetky predpoklady pre aplikáciu § 94 ZoSP. Uviedla, že súd by nemal na rozhodnutia správneho a kasačného súdu, na ktoré poukazovala žalovaná prihliadať, nakoľko neriešili otázku porušenia práva na rovnakého zaobchádzanie, izolovane a z iného právneho pohľadu preskúmavali zákonnosť napadnutých rozhodnutí a Najvyšší súd SR sa otázkou diskriminácie odmietol zaoberať. Zopakovala, že žalovaná mala vo svojich rozhodnutiach zohľadniť predovšetkým euro-konformný, ústavno-konformný, teleologický a historický výklad. V zmysle § 3 správneho poriadku by mala žalovaná pri rozhodovaní zohľadňovať aj práva vyplývajúce dotyčnej osobe z medzinárodných zmlúv a nielen izolovane rozhodovať na základe v zákone taxatívne vymedzeného kruhu osôb. Pri aplikácii ZoSP má dbať na dodržiavanie najmä čl. 7 a 47 Charty. Poukázala na to, že jednou zo smerníc, ktorú preberal ZoSP je aj smernica Rady z 19. 12. 1978 o postupnom vykonávaní zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach súvisiacich so sociálnym zabezpečením, ktorá v čl. 4 ustanovuje nediskriminačné konanie aj vo vzťahu k rozsahu jednotlivých systémov a podmienok prístupu k nim. Do pozornosti v súvislosti s eurokonformným výkladom smerníc dala aj nález ÚS SR sp. zn. I. ÚS 44/2020 zo dňa 28. 04. 2020. Na dlhotrvajúci partnerský vzťah druhá a družky, v danom prípade žalobkyne a U.. X., sa vzťahujú ust. čl. 8 a čl. 12 Dohovoru, ako aj čl. 7 Charty základných práv EÚ, z čoho vyvodila, že takýto vzťah spadá do pôsobnosti práva na rodinný život v zmysle medzinárodných zmlúv, a preto akékoľvek judikatúra Súdneho dvora EÚ a ESĽP upravujúca právo na rodinný život pri vzťahoch súvisiacich so sociálnym zabezpečením a sociálnym poistením sa bude vzťahovať aj na daný prípad. Štrasburský súd opakovane vyhlásil, že čl. 8 a 12 Dohovoru chránia nielen rodinu vytvorenú manželstvom, ale aj prirodzenú rodinu. Poukázala na progresívny prístup nemeckej legislatívy, ktorá už pred rokom 2008 upustila od formalistického uplatňovania si niektorých nárokov len pre zosobášené osoby. Európsky súdny dvor vo veci Maruko proti Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen, vec C-267/06, Zb. 2008 pripustil, že odmietnutie vyplácania dôchodku predstavuje nepriaznivé zaobchádzanie v porovnaní s manželskými párami a dospel tiež k záveru, že inštitúcia životného partnerstva v Nemecku vytvorila pre životných partnerov rovnaké práva a povinnosti ako pre manželov, najmä pokiaľ ide o štátne dôchodkové systémy. Za aplikovateľný na daný prípad označila aj rozsudok Najvyššieho súdu Veľkej Británie vo veci Siohna Mc Laughlin týkajúci sa diskriminácie ovdovelej partnerky založenej na rodinnom stave. Opätovne tiež zdôraznila, že kvalita vzťahu sa neodvíja od toho, či uzavreli manželstvo alebo nie a žalobkyňa s poškodeným žila 19 rokov ako druh a družka. Pre porovnanie spoločenských systémov založených na totožných hodnotách poukázala na Českú republiku, ktorá už v roku 2006 legislatívne schválila inštitút registrovaných partnerstiev. Diskriminujúci postup žalovanej spočíval v tom, že s ňou nekonala ako s manželkami pozostalých nachádzajúcich sa v rovnakom postavení ako ona, a preto v dôsledku nepoužitia extenzívneho výkladu došlo k porušeniu práva žalobkyne na rovnaké zaobchádzanie, a to v súvislosti jej právom na rodinný život podľa čl. 8 dohovoru a čl. 7 charty, nakoľko aj nezosobášený vzťah podlieha ochrane práva na rodinný život v zmysle dohovoru a charty. So zvýšenou opatrnosťou treba preto v danej veci aplikovať aj právo Európskej únie, vrátane Zmluvy o fungovaní EÚ, keď toto poskytuje právo na rovnaké zaobchádzanie vo väčšom rozsahu, ako vnútroštátne. Vo vzťahu k judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva poukázala aj na rozhodnutia vo veci Petrov proti Bulharsku a Mu?oz proti Španielsku. Záverom vyslovila presvedčenie, že individuálny záujem žalobkyne nebyť diskriminovaná v rámci nároku na jednorazové odškodnenie je vo vzťahu k primeranosti zákonného ustanovenia väčší, než verejný záujem vyplývajúci zo samotného striktné vymedzeného zákona, podľa ktorého patrí odškodné iba pozostalým manželom/manželkám/deťom.

5. V duplike doručenej súdu dňa 08. 10. 2021 žalovaná uviedla, že zotráva na názore, že konaním a rozhodovaním žalovanej o nároku žalobkyne na jednorazové odškodnenie nedošlo k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania v zmysle antidiskriminačného zákona. Zdôraznila, že postup, ktorý je v súlade so zákonom nemožno podľa nej považovať za diskriminačný. K diskriminácii by mohlo dôjsť, len ak by žalovaná nepriznala žalobkyňu to, čo priznáva iným osobám v rovnakom či obdobnom postavení (družka, príp. blízka osoba), čo ani nenamietala a k čomu z jej strany nedošlo. Námiety

žalobkyne sú všeobecného charakteru založené na subjektívnom presvedčení, že jej nepriznaný nárok na jednorazové odškodnenie patrí, napriek tomu, že ako družka nepatrí do zákonom stanoveného okruhu oprávnených subjektov. Žalovaná si je plne vedomá obráteného dôkazného bremena, ale to sa na ňu vzťahuje len v prípade, ak žalobkyňa súdu predloží dôkazy, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo. Pri komplexnom vyhodnotení námietok žalobkyne je zrejmé, že neuviedla žiadne konkrétne skutočnosti, ktoré by nasvedčovali porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania. Žalovanej sa pritom javí, že viac ako jej postup namieta samotné znenie ust. § 94 ZoSP. V tejto súvislosti preto upozornila na ústavou stanovenú povinnosť konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom stanoveným zákonom a tiež fakt, že žalovaná nie je zákonodarným orgánom a zákonodarca aj napriek viacerým novelizáciám nepovažoval za potrebné rozšíriť okruh oprávnených osôb, a to aj napriek nepochybnému posunu vo vnímaní rodiny a postavenia družky spoločnosťou. Záverom zopakovala so žalobkyňou nezaobchádzala menej nepriaznivo ako s inými v porovnateľnej situácii (družka či spolužijúca osoba) a nedopustila sa konania, nevydala rozhodnutie, ktoré by žalobkyňu znevýhodnili alebo mohli znevýhodňovať v porovnaní s inou osobou.

6. V priebehu konania súd uznesením zo dňa 10. 03. 2020, č. k. 23C/21/2019-215 zastavil konanie v časti o zaplatenie jednorazového odškodnenia vo výške 23.096,47 eur za súčasného postúpenia vecí v tejto časti (po právoplatnosti rozhodnutia) Sociálnej poisťovni, pobočka Banská Bystrica, a to z dôvodu nedostatku právomoci súdu na prejednanie nároku verejnoprávneho charakteru vyplývajúceho z úrazového poistenia. Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Bratislave uznesením zo dňa 27. 10. 2020, č. k. 5Co/130/2020-258 napadnuté prvoinštančné uznesenie ako vecne správne potvrdil.

7. Súd vo veci vykonal dokazovanie oboznámením sa s listinnými dôkazmi tvoriacimi obsah súdneho spisu, pričom od čítania, resp. oznámenia obsahu ktorých na pojednávaní v súlade s § 204 CSP upustil, oboznámením podstatného obsahu pripojeného administratívneho spisu žalovanej sp. zn. 7756/2021-BA vo veci uplatneného jednorazového odškodnenia, z ktorých ustálil nasledovný skutkový a právny stav veci.

8. Dňa 28. 09. 2018 žalobkyňa prostredníctvom právneho zástupcu doručila Sociálnej poisťovni, ústredie žiadosť o priznanie jednorazového odškodnenia v zmysle § 94 ods. 1 ZoSP po poškodenom U.. A. X., nar. 30. 10. 1959, naposledy bytom B. XXX, J., ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu dňa XX. XX. XXXX. Nárok si uplatnila ako dlhoročná životná partnerka a snúbenica poškodeného, ktorý utrpel smrteľný pracovný úraz v dôsledku priameho plnenia pracovných úloh. Vzhľadom na jej vzťah s poškodeným, s ktorým plánovali svadbu, bola toho názoru, že nie je dôvod jej nárok na uvedenú dávku nepriznať podľa § 94 ods. 1 ZoSP, nakoľko je osobou v porovnateľnej situácii ako manželka poškodeného, a to akcentujúc aj na zásadu rovnakého zaobchádzania v oblasti sociálneho zabezpečenia.

9. Podľa potvrdení Mestského úradu J. zo dňa 24. 07. 2018 C. D. bola prihlásená na trvalý pobyt na adrese B. XXX/XXX, J. od dátumu XX. XX. XXXX a U.. A. X. bol na uvedenej adrese prihlásený na trvalý pobyt do dátumu úmrtia, t. j. do XX. XX. XXXX.

10. Žalobkyňa dňa 21. 02. 2019 písomne čestne prehlásila, že bola dlhoročnou družkou a partnerkou nebohého U.. A. X., s ktorým žila v spoločnej domácnosti, spoločne sa podieľali na úhrade s tým spojených nákladov a viedli trvalé súžitie materiálnej, emocionálnej a intímnej povahy, a že boli zasnúbení a k uzatvoreniu manželstva malo dôjsť v októbri 2018.

11. Rozhodnutím zo dňa 07. 01. 219, č. 2921-14/2019-BB Sociálna poisťovňa, pobočka Banská Bystrica rozhodla, že pani Eva Králiková nemá podľa § 94 ods. 1 ZoSP nárok na jednorazové odškodnenie na základe žiadosti doručenej dňa 28. 09. 2018 o priznanie jednorazového odškodnenia po poškodenom U.. A. X., ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu dňa 06. 07. 2018. Dôvodom bola skutočnosť, že žiadateľka s označením životná partnerka a snúbenica poškodeného nespĺňa podmienku uvedenú v § 94 ods. 1 ZoSP, a to, že v čase smrti nebola manželkou poškodeného zomrelého v dôsledku pracovného úrazu.

12. Proti predmetnému rozhodnutiu podala C. D. v zákonnej lehote odvolanie namietajúc diskriminačný prístup Sociálnej poisťovne ako verejnoprávnej inštitúcie k žiadateľke, nakoľko pri rozhodovaní uprednostnila doslovné znenie ust. § 94 ods. 1 ZoSP pred trvalým zväzkom žiadateľky a poškodeného.

Podporne v odvolaní poukázala na Chartu základných práv EÚ, čl. 8 a 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 32 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ďalej na rozhodovaciu prax Európskeho súdneho dvora, Európskeho súdu pre ľudské práva a Ústavného súdu Slovenskej republiky.

13. Rozhodnutím zo dňa 12. 03. 2019, č. 38023-2/2019-BA Sociálna poisťovňa, ústredie zamietla v celom rozsahu odvolanie pani C. D. podané prostredníctvom právneho zástupcu proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, pobočka Banská Bystrica zo dňa 07. 01. 2019, č. 2921-14/2019-BB a napadnuté rozhodnutie potvrdila. Uviedla, že zákonodarca v ust. § 94 ods. 1 ZoSP taxatívne vymenúva osoby, ktorým za splnenia podmienok ustanovených zákonom priznáva nárok na jednorazové odškodnenie. Jednou z podmienok je aj existencia určitej väzby medzi poškodeným a osobami oprávnenými podľa predmetného ustanovenia, v danom prípade manželskej väzby. Postup pobočky pri vydaní rozhodnutia v nadväznosti na uvedené vyhodnotila ako správny a striktné v medziach zákona, jeho jazyko-gramatického a logického výkladu. Analógiu označila za použiteľnú len v prípadoch, kedy spoločenský vzťah nie je upravený konkrétnym ustanovením príslušného zákona, čo nie je daný prípad. Za nepoužiteľnú vzhľadom na derogačné pravidlo označila aj aplikáciu generálnej normy ust. § 474 ods. 1 OZ, na ktorú poukazovala odvolateľka, a to s poukazom na osobitnú právnu úpravu ZoSP, ktorá nielenže pojem „spolužijúcej osoby“ nepozná, ale dokonca v § 94 ods. 1 ZoSP používa pojem „manžel, manželka“. Uviedla, že pristúpiac na odvolateľkou navrhovaný výklad zákona by akékoľvek ustanovenie zákona prijaté zákonodarcom bolo len „rámcové“ a uplatňovať by sa malo tak, aby pokrylo čo najväčšie množstvo aj nepredpokladaných situácií. Uvedený postup by bol popretím úmyslu zákonodarcu aplikovať znenie ustanovení právnych predpisov len na určitý, presne stanovený okruh osôb. Záverom uviedla, že ústredie nepopiera vzhľadom na predložené dôkazy, že medzi žiadateľkou a poškodeným bol pevný partnerský zväzok, no vzhľadom na znenie ust. § 94 ods. 1 ZoSP jej nie je možné priznať nárok na jednorazové odškodnenie. Poukaz na rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva v zmysle ich prednosti pred vnútroštátnym súdom označila za pravdivý, no úloha inkorporácie sekundárneho práva nie je úlohou Sociálnej poisťovne, ale zákonodarcu.

14. Proti uvedenému rozhodnutiu podala žalobkyňa v zákonnej lehote správnu žalobu, v ktorej namietala nesprávnosť, arbitrárnosť, nezákonnosť a ústavnú nekonformnosť napadnutého rozhodnutia, ktoré nezohľadňuje osobitosti daného prípadu. Žalovaná sa podľa nej nedostatočne vysporiadala s jej postavením dlhoročnej družky a snúbenice poškodeného a zároveň ako osoby oprávnenej na priznanie jednorazového odškodnenia po poškodenom. Poukázala na potrebu uprednostnenia teleologického výkladu pred formalistickým výkladom, podobnosť manželského vzťahu a vzťahu partnerského spoluzitia, rozhodnutia NS SR, Európskeho súdu pre ľudské práva, Súdneho dvora EÚ a koncept nukleárnej rodiny. Namietala, že postupom žalovanej došlo nielen k porušeniu zákona a práva garantovaného ústavou a medzinárodnými zmluvami a dohovormi, ale súčasne k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania z dôvodu manželského a rodinného stavu v zmysle § 2a v spojení s § 5 antidiskriminačného zákona.

15. Krajský súd Banská Bystrica rozsudkom zo dňa 17. 09. 2019, č. k. 20Sa/7/2019-54 zamietol správnu žalobu C. D. o preskúmanie rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredie č. 38023-2/2019-BA. Dospel k záveru, že vo veci neboli splnené podmienky na uplatnenie neprimerane extenzívneho výkladu ust. § 94 ods. 1 ZoSP, resp. ním použitého konkrétneho pojmu „manželka“ spôsobom presadzovaným žalobkyňou. O právnom obsahu predmetného ustanovenia nie sú dôvodné pochybnosti, nakoľko je zrejmé, že stanovuje uzavretý okruh individuálne označených subjektov oprávnených na uplatnenie nároku na jednorazové odškodnenie v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania poškodeného zamestnanca. V ďalšom poukázal na to, že namietaný vzťah žalobkyne s poškodeným nie je slovenskému právnemu poriadku neznámy (napr. vid' § 116 OZ), a pokiaľ zákonodarca nepoužil zaužívanú koncepciu „blízkej osoby“ jej modifikáciou na účely jednorazového odškodnenia podľa § 94 ZoSP, prípadne priamym odkazom na použitie § 116 OZ, s uplatnením systematického výkladu práva sa javí nepoužitie tohto konceptu ako vedomý postup zákonodarcu, ktorým zreteľne prejavil svoju autonómnu zákonodarnú pôsobnosť a vôľu spôsobom, ktorým kreoval právnu úpravu predmetného ustanovenia. Vo vzťahu k nepoužitiu analógie a dotvoreniu práva zo strany správneho orgánu uviedol, že v namietanej právnej úprave nebola zistená žiadna medzera, nakoľko ust. § 94 ods. 1 ZoSP nevykazuje znaky neúplnosti alebo vnútornej obsahovej rozpornosti, či nejednoznačnosti, ktoré by v procese aplikácie práva bolo potrebné odstrániť pomocou výkladových pravidiel alebo dotvorením práva. Z vedených dôvodov výklad prezentovaný žalobkyňou označil za contra legem a jeho použitím by došlo k intenzívnemu zásahu do jedného zo základných princípov právneho štátu, a to právnej

istoty. Označené rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva a Najvyššieho súdu SR označil za irelevantné, nakoľko sa netýkajú právnej podstaty danej veci, keď neposkytujú výklad § 94 ods. 1 ZoSP ani výklad medzinárodnej zmluvy vo vzťahu k právu na odškodnenie po poškodenom zamestnancovi. Súd nekonštatoval ani porušenie čl. 7 ods. 2 a 5 Ústavy SR, ktoré bolo žalobkyňou namietané len vo všeobecnosti, bez konkretizácie ustanovení medzinárodných zmlúv alebo právne záväzných aktov EÚ, ktoré mali byť porušené a okolností nasvedčujúcich relevancii takého práva vo vzťahu ku konkrétnemu prejednávanému prípadu, najmä bez uvedenia konkrétnych dôvodov takéhoto rozporu. Vo vzťahu k namietanému diskriminačnému konaniu uviedol, že ochrana tradičnej rodiny neprímerane neznevýhodňuje iné partnerské vzťahy, pretože rozhodnutie, v akom druhu partnerského spoluzitia chce konkrétny muž a konkrétna žena spoločne žiť, je na ich slobodnom rozhodnutí s tým, že manželstvo tradične (čo je všetkým dobre známe) požíva právnu ochranu nad rámec právnej ochrany jednotlivca (jednotlivcov) a iný (mimomanželský) typ spoluzitia muža a ženy nie. K znevýhodneniu žalobkyne by došlo len v tom prípade, pokiaľ by žalovaná voči nej uplatnila postup zjavne odlišný od postupu, ktorý uplatnila alebo uplatňuje voči osobám v rovnakom alebo obdobnom postavení ako žalobkyňa v konaní o jednorazovom odškodnom (druhom, družkám poškodeného). Naopak k znevýhodneniu nedochádza, ak podľa zákona má určitá skupina osôb (napr. partner, druh, družka a pod.) odlišné práva ako iná skupina (manžel, manželka), nakoľko spôsob regulácie právnych vzťahov prostredníctvom zákona je v dispozícii zákonodarcu. Postup súladný so zákonom, resp. zákonom predpokladaný nemožno považovať za diskriminačný alebo nepriateľský voči žalobkyňi. Námietky žalobkyne neobsahujú označenie skutočností, z ktorých by bolo možné objektívne dospieť k záveru o predpojatosti, resp. diskriminačnom správaní sa žalovanej.

16. Žalobkyňa v kasačnej sťažnosti proti vyššie uvedenému rozsudku namietala nesprávnu aplikáciu a výklad ust. § 94 ods. 1 ZoSP nezohľadňujúci ústavnoprávnu či európsku legislatívu upravujúcu postavenie partnerov mimo manželského zväzku. Vychádzajúc z porovnateľného postavenia dvojice žijúcej v stabilnom dlhodobom zväzku druhá a družky s finančnou podporou jedného voči druhému a zosobášenej dvojice, označila odopretie nároku na jednorazové odškodnenie za nedôvodné porušenie zásady rovnakého zaobchádzania na podklade striktné jazykového výkladu zákona formou umelej izolácie. Opätovne tiež poukázala na koncept nukleárnej rodiny, rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, Súdneho dvora Európskej únie a ambíciu zrovnoprávnenia manželských a faktických zväzkov partnerov. Podporne uviedla, že ani Zákonník práce nediskriminuje partnerský zväzok oproti manželskému zväzku, čo vyvodila z § 13 ods. 2 Zákonníka práce. Diskriminačným prístupom žalovanej odobreným krajským súdom došlo k porušeniu Ústavou SR ako aj medzinárodnými dohovormi garantovaných základných práv a slobôd a to tak, že neakceptovaním nároku žalobkyne, ako životnej partnerky a družky poškodeného na jednorazové odškodnenie došlo k očividnému zvýhodneniu osôb v pozícii manželov, manželiek nad osobami žijúcimi mimo manželského zväzku.

17. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom zo dňa 25. 11. 2020, s. zn. 7Sžk/122/2019 kasačnú sťažnosť žalobkyne voči rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 17. 09. 2019, č. k. 20Sa/7/2019-54 ako nedôvodnú zamietol. Stotožnil sa s logickými argumentmi a relevantnými právnymi závermi napadnutého rozhodnutia. Aj podľa názoru kasačného súdu ust. § 94 ods. 1 ZoSP nevykazuje znaky neúplnosti alebo vnútornej obsahovej rozpornosti či nejednoznačnosti, ktoré by bolo potrebné v procese aplikácie práva odstrániť pomocou výkladových pravidiel, alebo ktoré by vyvolávali potrebu sudcovskej tvorby práva. Použitie analógie v danej veci celkom vylúčil. Súhlasil aj s názorom krajského súdu, že nepoužitie zaužívanej koncepcie blízkej osoby na účely jednorazového odškodnenia sa javí ako vedomý postup zákonodarcu. V prípade žalobkyňou požadovaného extenzívneho výkladu predmetného ustanovenia by toto stratilo svoje opodstatnenie, nakoľko by sa mohlo vzťahovať na široký okruh príbuzných, ktorí žili s poškodeným v spoločnej domácnosti (napr. plnoleté deti, rodičov). Úspech nemohol kasačný súd priznať ani argumentácii žalobkyne v časti výkladu zohľadňujúceho medzinárodnú legislatívu- najmä čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, európsku legislatívu- najmä primárne právo EÚ, a to čl. 7, 20, 21 ods. 1, čl. 33 ods. 1 a čl. 34 ods. 1 Charty základných práv EÚ, ako aj princíp nediskriminácie vyplývajúci zo Zmluvy o fungovaní EÚ ako primárneho práva EÚ, upravujúcej postavenie partnerov mimo manželského zväzku. Ako irelevantný pre posúdenie veci označil výklad pojmov rodina a nukleárna rodina vo svetle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora EÚ, a to vzhľadom k taxatívnemu výpočtu osôb oprávnených na spornú dávku podľa § 94 ods. 1 ZoSP, ako aj poukaz na Zákonník práce.

18. Ústavný súd SR uznesením zo dňa 14. 10. 2021, č. k. II. ÚS 481/2021-30 odmietol ústavnú sťažnosť žalobkyne proti rozsudku Najvyššieho súdu SR zo dňa 25. 11. 2020, sp. zn. 7Sžk/122/2019.

Právne úvahy kasačného súdu označil za správne a rovnako ním prezentovaný výklad ust. § 94 ods. 1 ZoSP za ústavne akceptovateľný a súladný aj s účelom jednorazového odškodnenia pozostalých po pracovnom úraze s následkom smrti. Zaoberal sa tiež obsahom pojmu manželka, a to či je súčasťou jeho širšieho obsahu aj pojem družka, a ak nie, či je možné v danom prípade uvažovať o medzere v zákone, ktorú možno vyplniť analógiou. Poukázal na to, že zatiaľ čo náš právny poriadok pojem družka nepozná, pojem manželka je pomerne jasne definovaný ako právom uznaný zväzok muža a ženy, ktorý vzniká predpísanou procedúrou a má rôzne právne dôsledky. Súhlasil aj s názorom kasačného súdu o neexistencii medzery v zákone, keď okruh oprávnených osôb podľa § 94 ZoSP je zákonodarcom vedome vymedzený taxatívne, a nie je dôvodný ani extenzívny výklad tohto ustanovenia. Konštatoval, že racionálne rozhodnutie sťažovateľky a jej druha žiť 23 rokov v mimomanželskom zväzku prináša so sebou aj také dôsledky, ktoré vedú v určitých životných situáciách k preferencii manželského spolužitia pred neformálnym spolužitím. Sťažovateľka preto nemôže čerpať výhodu, ktorá v zmysle zákona patrí len manželke. Iné závery nebolo možné podľa ÚS SR vyvodiť ani z medzinárodnej úpravy a rozhodnutí ESĽP a SD EÚ, na ktoré nenáležíte poukazovala sťažovateľka. V ďalšom poukázal na ich viaceré rozhodnutia, z ktorých priamo vyplýva nemožnosť stotožniť manželstvo s voľnou formou spolužitia muža a ženy.

19. Z dôkazov predložených právnym zástupcom žalobkyne na pojednávaní súdu vyplynulo, že aj po postúpení veci v časti nároku na zaplatenie jednorazového odškodnenia žalovaná opätovne nárok žalobkyne na uvedené dávku úrazového poistenia nepriznala, a to rozhodnutím Sociálnej poisťovne, pobočka Banská Bystrica zo dňa 04. 05. 2021, č. 6329-34/2021-BB v spojení s rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredie zo dňa 19. 07. 2021, č. 35180-2/2021-BA.

20. Právny zástupca žalobkyne i žalovaná sa vo svojich prednesoch na pojednávaní plne pridrižovali svojim písomným vyjadrením.

21. Podľa čl. 12 ods. 1, 2 Ústavy Slovenskej republiky ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné. Základné práva a slobody sa zaručujú na území Slovenskej republiky všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické, či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvyhodňovať alebo znevýhodňovať.

22. Podľa § 19 ods. 2 Ústavy SR každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

23. Podľa čl. 1 Listiny základných práv a slobôd ústavné zákony, iné zákony a ďalšie právne predpisy, ich výklad a používanie musí byť v súlade s Listinou základných práv a slobôd. Základné práva a slobody uvedené v Listine základných práv a slobôd sú pred ochranou ústavného súdu.

24. Podľa čl. 32 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd rodičovstvo a rodina sú pred ochranou zákona. Osobitná ochrana detí a mladistvých je zaručená.

25. Podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd každý má právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie. Štátny orgán nemôže do výkonu tohto práva zasahovať okrem prípadov, keď je to v súlade so zákonom a nevyhnutné v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

26. Podľa čl. 7 Charty Základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) každý má právo a rešpektovanie súkromného a rodinného života, obydlia a komunikácie.

27. Podľa čl. 20 Charty pred zákonom sú si všetci rovní.

28. Podľa čl. 21 ods. 1 Charty zakazuje sa akékoľvek diskriminácia z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, náboženstva alebo viery, politického alebo iného zmýšľania, príslušnosti k národnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie.

29. Podľa čl. 33 ods. 1 Charty rodina požíva právnu, ekonomickú a sociálnu ochranu.

30. Podľa čl. 34 ods. 1 Charty únia uznáva a rešpektuje právo na dávky sociálneho zabezpečenia a sociálne služby, ktorými sa zabezpečuje ochrana v prípade materstva, choroby, pracovných úrazov, závislosti alebo vysokého veku, ako aj v prípade straty zamestnania, podľa pravidiel ustanovených právom Únie a vnútroštátnymi právnymi predpismi a praxou.

31. Podľa § 2 ods. 1 zák. č. 365/2004 Z.z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom v rozhodnom čase (ďalej len „AZ“) dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania spočíva v zákaze diskriminácie z dôvodu pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia.

32. Podľa § 2a ods. 1 AZ diskriminácia je priama diskriminácia, nepriama diskriminácia, obťažovanie, sexuálne obťažovanie a neoprávnený postih; diskriminácia je aj pokyn na diskrimináciu a nabádanie na diskrimináciu.

33. Podľa § 2a ods. 3 AZ nepriama diskriminácia je navonok neutrálny predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax, ktoré znevýhodňujú alebo by mohli znevýhodňovať osobu v porovnaní s inou osobou; nepriama diskriminácia nie je, ak takéto predpis, rozhodnutie, pokyn alebo prax sú objektívne odôvodnené sledovaním oprávneného záujmu a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie takého záujmu.

34. Podľa § 3 ods. 1 AZ každý je povinný dodržiavať zásadu rovnakého zaobchádzania v oblasti pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahov, sociálneho zabezpečenia, zdravotnej starostlivosti, poskytovania tovarov a služieb a vo vzdelávaní.

35. Podľa § 3 ods. 2 AZ zásada rovnakého zaobchádzania podľa odseku 1 sa uplatňuje len v spojení s právami osôb ustanovenými osobitnými zákonmi.

36. Podľa § 5 ods. 1 AZ v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa v sociálnom zabezpečení, zdravotnej starostlivosti, pri poskytovaní tovarov a služieb a vo vzdelávaní zakazuje diskriminácia osôb z dôvodov podľa § 2 ods. 1.

37. Podľa § 5 ods. 2 písm. a) AZ zásada rovnakého zaobchádzania podľa odseku 1 sa uplatňuje len v spojení s právami osôb ustanovenými osobitnými zákonmi v oblastiach prístupu a poskytovania sociálnej pomoci, sociálneho postavenia, starobného dôchodkového sporenia, doplnkového sporenia, štátnej sociálnej podpory a sociálnych výhod.

38. Podľa § 9 ods. 1 AZ každý má podľa tohto zákona právo na rovnaké zaobchádzanie a ochranu pred diskrimináciou.

39. Podľa § 9 ods. 2 AZ každý sa môže domáhať svojich práv na súde, ak sa domnieva, že je alebo bol dotknutý na svojich právach, právom chránených záujmoch alebo slobodách nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania. Môže sa najmä domáhať, aby ten, kto nedodržel zásadu rovnakého zaobchádzania, upustil od svojho konania, ak je to možné, napravil protiprávny stav alebo poskytol primerané zadosťučinenie.

40. Podľa § 9 ods. 3 AZ ak by primerané zadosťučinenie nebolo dostačujúce, najmä ak nedodržaním zásady rovnakého zaobchádzania bola značným spôsobom znížená dôstojnosť, spoločenská vážnosť alebo spoločenské uplatnenie poškodenej osoby, môže sa tá domáhať aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Sumu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a všetky okolnosti, za ktorých došlo k jej vzniku.

41. Podľa § 11 ods. 1 AZ konanie vo veciach súvisiacich s porušením zásady rovnakého zaobchádzania sa začína na návrh osoby, ktorá namieta, že jej právo bolo dotknuté porušením zásady rovnakého

zaobchádzania (ďalej len "žalobca"). Žalobca je povinný v návrhu označiť osobu, o ktorej tvrdí, že porušila zásadu rovnakého zaobchádzania (ďalej len "žalovaný").

42. Podľa § 11 ods. 2 AZ žalovaný je povinný preukázať, že neporušil zásadu rovnakého zaobchádzania, ak žalobca oznámi súdu skutočnosti, z ktorých možno dôvodne usudzovať, že k porušeniu zásady rovnakého zaobchádzania došlo.

43. Podľa čl. 1 zák. č. 36/2005 Z.z. o rodine v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. o rodine“) manželstvo je zväzkom muža a ženy. Spoločnosť tento jedinečný zväzok všestranne chráni a napomáha jeho dobro. Manžel a manželka sú si rovní v právach a povinnostiach. Hlavným účelom manželstva je založenie rodiny a riadna výchova detí.

44. Podľa § 6 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZoSP“) poistencom patria práva pri výkone sociálneho poistenia rovnako v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v sociálnom zabezpečení ustanovenou osobitným zákonom.

45. Podľa § 6 ods. 4 ZoSP poistenec, ktorý sa domnieva, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli dotknuté v dôsledku nedodržania zásady rovnakého zaobchádzania, môže sa domáhať právnej ochrany na súde podľa osobitného zákona.

46. Podľa § 94 ods. 1 ZoSP manžel, manželka a nezaopatrené dieťa poškodeného, ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, majú nárok na jednorazové odškodnenie.

47. Diskrimináciu možno vo všeobecnej rovine vnímať ako stav, kedy dochádza k rozdielnemu zaobchádzaniu s jednotlivcami, ktorí sa nachádzajú v obdobných situáciách, a to bez objektívneho a rozumného zdôvodnenia. Za objektívne a rozumné zdôvodnenie pritom možno považovať zdôvodnenie sledujúce legitímny cieľ a rešpektujúce rámec proporcionality medzi použitými prostriedkami a zamýšľaným cieľom (pozri Evans v. The United Kingdom, rozsudok zo dňa 07. 03. 2006 k sťažnosti č. 6339/05, § 73). Zásada rovnosti zaobchádzania predstavuje jednu zo všeobecných zásad práva Európskej Únie ustanovenú v čl. 20 Charty, konkretizovanej prostredníctvom zákazu diskriminácie uvedenej v čl. 21 Charty. Táto zásada vyžaduje, aby sa v porovnateľných situáciách nepostupovalo rozdielne a v rozdielnych situáciách rovnako, ak takýto postup nie je objektívne zdôvodnený. Okrem vyjadrenia zásady rovnakého zaobchádzania v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná, a ktoré majú podľa čl. 7 ods. 2, 5 Ústavy SR prednosť pred vnútroštátnou právnou úpravou, je zásada rovnakého zaobchádzania vyplývajúca z ústavného princípu rovnosti pred zákonom (čl. 12 Ústavy SR) v najvšeobecnejšej rovine v slovenskom právnom poriadku upravená v antidiskriminačnom zákone (lex generalis), v zmysle ktorého sa uplatňuje len v spojení s právami osôb upravenými v osobitných zákonoch (lex specialis) v jednotlivých oblastiach vymedzených ADZ. Tieto osobitné právne predpisy ustanovujú vznik, trvanie, zánik a obsah jednotlivých práv a povinností, ktoré sa musia vykonávať v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania. Porušenie tejto zásady tak vždy zasahuje aj do sféry pôsobnosti iného právneho predpisu a napĺňa znaky protiprávnosti aj z hľadiska práv ním chránených a povinností ním ustanovených. Dotknutej osobe preto okrem nárokov podľa AZ môžu vzniknúť aj ďalšie práva a nároky podľa osobitných predpisov a je vecou poškodeného, aký/é právne prostriedky ochrany využije. Zákaz diskriminácie a zásada rovnakého zaobchádzania sa vzťahuje na každého a každý je ju povinný dodržiavať bez ohľadu na možné rozdiely prameniace v ľudskej prirodzenosti. Ako už bolo uvedené, dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania sa vzťahuje aj na oblasť sociálneho zabezpečenia (§ 5 ods. 1 AZ), v ktorej okrem iných diskriminačných znakov je neprípustné nerovné zaobchádzanie z dôvodu manželského stavu a rodinného stavu v spojení s konkrétnymi právami osôb ustanovenými osobitnými zákonmi v oblasti prístupu a poskytovania sociálnej pomoci, na čo nadväzuje ust. § 6 ods. 3, 4 ZoSP. Ochrana vyplývajúca z ust. § 5 AZ tak prináleží všetkým subjektom, ktoré sa zúčastňujú právnych vzťahov v oblasti sociálneho zabezpečenia. Manželský a rodinný stav je pritom chránený počnúc právnymi normami najvyššej právnej sily (čl. 41 ods. 1 Ústavy SR, čl. 9 Zmluvy o EÚ) až po zák. č. 36/2005 Z.z., ktorý proklamuje, že rodina založená manželstvom je základnou bunkou spoločnosti.

48. Z procesného hľadiska je pre antidiskriminačné spory charakteristická zásadná odchýlka v oblasti dokazovania oproti klasickému sporovému konaniu založenému na kontradiktórnom princípe, a to v podobe inštitútu tzv. obráteného dôkazného bremena, ktoré zaťažuje v konaní žalovaného. Účelom

je, aby žalobca ako slabšia strana spor neprehrala len pre neunesenie dôkazného bremena z dôvodu absencie prístupu k dôkazom. Súdna prax sa zhodla na tom, že z ust. § 11 ADZ vyplýva, že dôkazné bremeno v antidiskriminačnom spore neťaží len a výlučne žalovanú stranu, ale aj žalobcu, ktorý musí uniesť dôkazné bremeno vo vzťahu k tvrdeniu o nerovnom zaobchádzaní a jeho pohnútku, a to vo vzťahu k inej porovnateľnej osobe (tzv. komparátor), nakoľko základom súdneho sporu nemôže byť len jeho subjektívne vnímanie nerovného zaobchádzania. Žalobca tak musí súdu predložiť skutočnosti (či už priame alebo nepriame), z ktorých možno dôvodne usudzovať diskriminačné konanie žalovaného, resp. pravdepodobnosť takéhoto konania. Následne sa dôkazné bremeno v spore presúva na žalovanú stranu, ktorá musí v spore tvrdiť a preukázať, že neporušila zásadu rovnakého zaobchádzania (tzv. obrátené dôkazné bremeno). Uvedené vo svojej rozhodovacej činnosti konštantne potvrdzuje aj Európsky súdny dvor, podľa ktorého je na žalobcovi najskôr preukázať, že na základe pravdepodobnosti skutočností možno usúdiť, že došlo k namietanému diskriminačnému konaniu a žalovaný musí, potom čo žalobca preukáže prima facie zásahu, poskytnúť objektívne zdôvodnenie namietaného rozdielného zaobchádzania. Na ochranu pred nerovným zaobchádzaním slúži v zmysle ADZ negatívna žaloba (o zdržanie sa neoprávneného zásahu do práva), reštitučná žaloba (znejúca na nápravu a odstránenie následku protiprávneho konania porušiteľa) a satisfakčná žaloba (poskytnutie primeraného zadosťučinenia), ktoré je možné uplatniť samostatne alebo kumulatívne.

49. Aplikujúc citované zákonné ustanovenia na vykonaným dokazovaním zistený skutkový stav veci za súčasného rešpektovania vyššie uvedených právnoteoretických východísk súd dospel k záveru o nedôvodnosti podanej žaloby, keď žalobkyňa súdu neprezentovala objektívne skutočnosti vzbudzujúce dôvodnú obavu o nerovnom zaobchádzaní žalovanej, v dôsledku čoho sa v spore ani neaktivovalo obrátené dôkazné bremeno.

50. Žalobkyňa v prejednávanej veci namieta v postupe a rozhodovaní žalovanej o ňou uplatnenej dávke sociálneho poistenia (jednorazové odškodnenie) nerovné zaobchádzanie z dôvodu manželského a rodinného stavu, keď nerešpektujú jej postavenie dlhoročnej životnej partnerky a snúbenice poškodeného U.. X., zomrelého v dôsledku pracovného úrazu, s odvolaním sa na striktné formalistický výklad ust. § 94 ods. 1 ZoSP, jej žalovaná nepriznala nárok na jednorazové odškodnenie.

51. Medzi stranami nebola sporná existencia dlhoročného partnerského vzťahu žalobkyne a poškodeného U.. X. a jej status snúbenice, tak ako to písomne čestne prehlásila v správnom konaní. Rovnako sporným nebol ani dôvod, pre ktorý žalovaná nepriznala žalobkyni nárok na dávku úrazového poistenia, a ktorý priamo vyplýva z odôvodnenia rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočka Banská Bystrica zo dňa 07. 01. 2019, č. 2921-14/2019-BB a rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredie zo dňa 12. 03. 2019, č. 38023-2/2019-Ba, a to, že nespĺňala zákonom požadovaný status manželky. Spornou otázkou, ktorou sa súd musel v konaní vysporiadať bolo, či žalovaná svojim konaním a rozhodnutím naplnila skutkovú podstatu nepriamej diskriminácie v sociálnom zabezpečení z dôvodu manželského a rodinného stavu, čo korešponduje s navrhovaným určovacím výrokom a v nadväznosti na tento záver rozhodnúť aj o nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Odhliadnuc od skutočnosti, že žalobkyňa sa namietanej diskriminácii bránila na základe totožnej právnej argumentácie aj v správnom konaní, vzhľadom na úzku prepojenosť žalobnej argumentácie s rozhodnutiami správnych orgánov a ich súdnym prieskumom súd zdôrazňuje, že v predmetnom konaní nie je oprávnený posudzovať vecnú správnosť a ústavnú konformnosť rozhodnutia žalovanej vydaného v správnom konaní, aj keď nevyklučuje, že naplnenie zákonom reprobovaného diskriminačného konania by sa pravdepodobne premietlo do rozhodnutia správnych súdov, a vec právne posudzuje z hľadiska naplnenia znakov diskriminačného konania.

52. Úvodom súd tiež uvádza, že jednou z foriem morálnej satisfakcie za porušenie zákazu diskriminácie, spadajúcu pod demonštratívny výpočet prostriedkov právnej ochrany uvedený v ust. § 9 ods. 2 ADZ, je požiadavka určenia, že namietaným komisívnym alebo omisívnym konaním došlo k naplneniu niektorej zo skutkových podstát diskriminácie. Nejedná sa pritom o určovaciu žalobu, ktorej úspech je aj po zmene procesného kódexu podmienený preukázaním naliehavého právneho záujmu, ale ide o lex specialis prípustný prostriedok právnej ochrany pred diskrimináciou (podporne viď napr. rozhodnutie NS SR s. zn. 5Cdo/257/2010).

53. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalovaná neznevýhodnila v označenom postupe a rozhodovaní žalobkyňu v komparácii s inou osobou v porovnateľnej situácii, t. j. v postavení druhej/

družky. Žalobkyňa ako komparátor diskriminačného konania ani neoznačila iného jednotlivca, príp. skupinu osôb charakteristickú rovnakým postavením, v akom sa ona nachádzala v čase rozhodovania žalovanej o jej žiadosti. Diskrimináciu odvodzovala od nerovného zaobchádzania s osobami žijúcimi v neformálnom partnerskom vzťahu v porovnaní s osobami v manželskom stave. K znevýhodneniu, resp. nerovnému zaobchádzaniu podľa názoru súdu nedochádza, ak určitá skupina osôb, pre ktorú je charakteristický spoločný znak (v danom prípade postavenie druhu a družky), má odlišné práva z autonómnej vôle zákonodarcu sledujúcej nepochybne legitímny cieľ, ktorým je ochrana tradičnej rodiny založenej manželským zväzkom deklarovaná v čl. 1 zák. o rodine, čo zodpovedá negatívnej definícii nepriamej diskriminácie podľa § 2a ods. 3 AZ. Rovnaký prístup k posudzovaniu diskriminácie je možné vyvodiť aj z rozhodovacej činnosti ESĽP, podľa ktorého nie každý rozdiel v zaobchádzaní bude predstavovať diskrimináciu v rozpore s ust. čl. 14 Dohovoru (napr. vo veci *Courten v. Veľká Británia* č. 4479/06 z 04. 11. 2008). Všeobecne známy rozdielny status partnerského a manželského spolužitia má historické korene a vyplýva zo základov našej spoločnosti sledujúc už uvedený legitímny cieľ v podobe všestrannej ochrany manželstva ako jedinečného zväzku predstavujúceho základ tradičnej rodiny. Jedine manželstvo v intenciách právnej úpravy *de lege lata* požíva všestrannú ochranu, čo sa prejavuje okrem iného aj v štátnych dávkach sociálneho zabezpečenia. Účelom jednorazového odškodnenia je podľa dôvodovej správy k ZoSP preklenutie nepriaznivej finančnej situácie rodiny spôsobenej stratou príjmu poškodeného, čím sa má rodine umožniť prispôbiť zmeneným životným podmienkam. Pokiaľ preto zákonodarca zreteľne preferujúci manželstvo ako základ rodinného spolužitia vylúčil druhu a družku z nároku na túto štátnu sociálnu dávku, nejaví sa tento postup za neprimeraný vo vzťahu k sledovanému cieľu a v rozpore so všeobecnou zásadou zákazu diskriminácie (obdobne viď rozsudok Súdneho dvora EÚ z 19. 12. 2019 vo veci C-460/18 P, predmetom ktorej bolo posúdenie, či odopretie nároku na pozostalostný dôchodok pozostalému dlhoročnému druhovi zakladá porušenie zásady rovnakého zaobchádzania, a v ktorom súd vyslovil záver, že priznanie pozostalostného dôchodku závisí len od právnej povahy väzieb medzi dotknutou osobou a zosnulým úradníkom a vylúčenie druhu a družky z tohto nároku sleduje legitímny cieľ a nezakladá porušenie práva na rovnaké zaobchádzanie, keď vo vzťahu k pozostalostnému dôchodku sa druh a družka nenachádzajú v porovnateľnej situácii so situáciou zosobášených osôb).

54. Diskrécia vnútroštátnej legislatívy v tejto otázke je plne rešpektovaná aj na úrovni Európskeho súdu pre ľudské práva či Súdneho dvora EÚ. Rovnaký názor v tejto otázke zaujal aj Ústavný súd SR v uznesení zo dňa 14. 10. 2021, č. k. II. ÚS 481/2021-30, v ktorom s poukazom na vec *Yigit vs. Turecko*, uviedol, že ESĽP považuje právnu úpravu nárokov súvisiacich so sociálnymi dávkami, daňami, dedením a iné za takú, ktorá je v prípustných medziach autonómie jednotlivých štátov s dovetkom, že nevyplatenie jednorazového odškodnenia žalobkyni nemá žiaden diskriminačný vplyv na žiadne iné osoby (napr. na nezaopatrené deti). Iné nevyplýva ani z rozhodnutí, na ktoré poukazyvala žalobkyňa, a ktoré vychádzali z rozdielneho skutkového stavu a vo svojej podstate sa v inom kontexte (t. j. nie vo vzťahu k štátom poskytovanej dávke sociálneho zabezpečenia) venovali vnímaniu pojmu „rodinný život a zväzok“ bez vysvetlenia pojmu manželstvo, manžel, manželka, ktoré sú nielen fakticky ale i právne odlišné termíny (napr. rozhodnutie NS SR s. zn. 10Szk/14/2017, ktoré rieši existenciu a výklad pojmu rodinný život ako skutkovú otázku zameranú na zodpovedanie toho, či je pre rodinný život nevyhnutná existencia manželského zväzku, rozhodnutie SD EÚ zo dňa 01. 04. 2008 vo veci *C-267/06 Maruko v. Versorgungsanstalt der deutschen Bühnen* rovnako nerieši analogickú situáciu, keď dopadá na diskrimináciu partnerov rovnakého pohlavia v porovnaní s heterosexuálnymi manželstvami a ani rozhodnutie Najvyššieho súdu Veľkej Británie vo veci *Siobhan McLaughlin* sa nevzťahuje na obdobnú skutkovú vec, keď právna úprava dávky je priamo naviazaná na nezaopatrené deti pozostalých vdov a základom pre porovnávanie bol prospech detí, ktoré sa narodili do manželského alebo rodinného stavu). Žalobkyňa tak celkom neopodstatnene a účelovo dáva do súvisu právo na rodinný život s nárokom na verejnú dávku sociálnej výpomoci.

55. Z judikatúry Súdneho dvora EÚ (aj aktuálnej) vyplýva, že ak aj z hľadiska určitých aspektov môžu byť faktické zväzky a zákonné zväzky ako manželstvo podobné, nemôžu automaticky viesť k pripodobneniu jedného typu zväzku s druhým (viď napr. rozsudok Súdneho dvora EÚ z 15. 04. 2010, *Gualtieri/Komisija*, C.485/08 P, rozhodnutie vo veci *Horman v. Nemecko* z 23. 02. 2010, č. 1289/09, rozhodnutie vo veci *Shackell proti Veľkej Británii* č. 45851/99 z 27. 04. 2000, *Lindsay v. Veľká Británia* č. 11089/84 z 11. 11. 1986, v ktorom uviedol, že postavenie manželských párov nie je porovnateľné s postavením nemanželských párov, v dôsledku čoho rozdiely v zaobchádzaní medzi nimi nie sú diskrimináciou v zmysle čl. 14 Dohovoru, ďalej rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-460/18 P zo dňa 19. 12. 2019).

V rozsudku vo veci Burden proti Veľkej Británii č. 13378/05 z 29. 04. 2008 Európsky súd pre ľudské práva uviedol, že manželstvo udeľuje osobám, ktoré do neho vstupujú osobitné postavenie chránené čl. 12 Dohovoru a podpora tohto zväzku prostredníctvom rôznych benefitov neprekračuje prípustnú mieru vlastnej právnej úvahy, ktorú majú jednotlivé zmluvné štáty. Absencia právne záväznej „dohody“ robí zo vzťahu nezosobášených párov fundamentálne iný zväzok nezávisle od doby jeho trvania.

56. Manželstvo je charakterizované prísnyim formalizmom a vytvára vysoký stupeň práv a povinností medzi manželmi a voľba manželského zväzku má nevyhnutne za každých okolností aj majetkový rozmer a súvisí s úsilím o právnú istotu a maximálnu ochranu partnera nielen v priebehu zväzku, ale aj po jeho ukončení. Právne dôsledky spojené s existenciou tohto právom uznaného zväzku muža a ženy sú premietnuté v právnych predpisoch rôznych právnych odvetví (Občiansky zákonník, zákon o rodine, Exekučný poriadok, zák. o sociálnom poistení a iné). Faktický zväzok druha a družky a ich spolužitie nezodpovedá týmto charakteristickým znakom, nakoľko nie je predmetom záväzného právneho rámca (irelevantné je z tohto pohľadu citové puto a intenzita tohto vzťahu subjektívne vnímaná partnermi, na ktorú sa odvoláva aj žalobkyňa). Z rozhodnutí súdov, na ktoré poukazovala žalobkyňa, týkajúcich sa partiálnych otázok rodinného života a rodiny, bez dotyku s oblasťou sociálneho úrazového poistenia nevyplýval ani záver o tom, že ust. § 94 ZoSP nezodpovedá súčasným podmienkam spoločenského života.

57. Súd reflektuje potrebu modifikácie pozitivistického právneho prístupu k aplikácii zákonov, na ktorú sústavne vo svojej rozhodovacej činnosti upozorňuje aj Ústavný súd SR (viď napr. uznesenie ÚS SR III. ÚS 388/2018 zo dňa 16. 10. 2018, na ktoré poukazovala aj žalobkyňa), práve prostredníctvom ústavnokonformnej a teleologickej výkladovej metódy. Žalobkyňa vo svojej argumentácii však celkom opomína, že legitímnosť analógie a dotvárania práva zo strany súdov je podmienená medzerou normatívnej právnej úpravy a tieto výkladové metódy aplikácie práva nemajú byť prostriedkom na výklad contra legem, resp. nemajú slúžiť k revidovaniu výsledkov zákonodarnej činnosti vyplývajúcich z nespokojnosti jednotlivca, príp. určitej skupiny osôb s úpravou de lege lata. Pokiaľ žalobkyňa takýmto spôsobom namieta, resp. naznačuje protiústavnosť § 94 ods. 1 ZoSP, tak súd v tejto súvislosti uvádza, že ÚS SR, v ktorého kompetencii je vysloviť rozpor zákona s Ústavou SR doposiaľ takýto záver nevyslovil a k takému záveru nedospel ani konajúci súd, a preto neinicioval postup podľa § 162 písm. b) CSP. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že Ústavný súd SR sa predmetnými námietkami žalobkyne vrátane ústavnej nekonformnosti právnej úpravy v danom prípade zaoberal a tieto v uznesení zo dňa 14. 10. 2021, s. zn. II. ÚS 481/2021-30 vyhodnotil ako nedôvodné, t. j. odobril právne závery súdov preskúmavajúcich rozhodnutie žalovanej, ktorým mala okrem iného porušiť zásadu rovnakého zaobchádzania.

58 Preferencia manželského zväzku zákonodarcom vo viacerých právnych odvetviach vrátane štátnych dávok sociálneho poistenia je pritom všeobecne známou skutočnosťou (notorieta) a bolo len na slobodnom rozhodnutí žalobkyne a nebohého U.. X., ktorí si museli byť vedomí tejto skutočnosti, v akom zväzku budú spolu žiť. Pokiaľ preto dobrovoľne žili takmer 19 rokov ako druh a družka bez potreby uzatvorenia manželského zväzku v spoločnosti uprednostňujúcej v určitých situáciách manželský zväzok pred neformálnym spolužitím, vedome prevzali na seba riziko „znevýhodnenia“ v prístupe k niektorým právam štátom cielene garantovaných len manželom. Inými slovami povedané základom rozdielného prístupu k žalobkyňi je ňou uprednostnená forma „voľného spolužitia“ s poškodeným, rozhodne nie svojvoľné diskriminačné konanie žalovanej pretavené do výroku zamietavého rozhodnutia. Potrebné je tiež uviesť, že žalobkyňa ako družka neparticipuje nielen na nároku na jednorazové odškodnenie, ale rovnako vzhľadom na jej postavenie ju nezaťažujú ani dlhy jej partnera, exekúciou nemožno pre ich existenciu postihnúť jej majetok atď. Súd sa rovnako stotožňuje s obranou žalovanej, že jej postup v súlade s platnou právnou úpravou (čo potvrdil vo svojich rozhodnutiach aj správny, kasačný a Ústavný súd SR, vrátane nemožnosti odklonu od výslovného znenia zákona v danom prípade) nemôže zakladať diskrimináciu z jej strany. Na uvedenom nič nemení ani žalobkyňou subjektívne vnímaný pocit krivdy majúci základ v údajnom diskriminačnom konaní žalovanej. Priznanie jednorazového odškodnenia totiž ako už bolo uvedené závisí od právnej (nie faktickej) povahy väzieb. Aj keď sa v niektorých rozmeroch (predovšetkým emocionálnych) javí kohabitácia a manželstvo ako podobné, resp. spodobniteľné, nemožno spolužitie v mimomanželskom zväzku automaticky a bez ďalšieho zrovnoprávniť so zväzkom manželským. Na uvedenom závere súdu nič nemení ani žalobkyňou prezentovaný masívny progres vo fáze vývoja spoločenských vzťahov, na ktorý mal podľa nej zákonodarca „zabudnúť“ reflektovať. Súd pripúšťa, že spoločenské vzťahy prirodzene podliehajú vývoju

a dochádza v ich oblasti k určitým posunom a zmenám v nazeraní na inštitút manželstva, avšak n rozdiel od žalobkyne nateraz v spoločnosti nezaregistroval taký progres vedúci k zásadnej zmene náhľadu na tradičný inštitút manželstva. Naviac reagovať na takéto zmeny neprináleží súdu, ktorý pôsobí ako orgán tvorby práva v zmysle čl. 4 CSP len v prípadoch zákonodarcom výslovne neupravených (čo nie je daný prípad), kedy právo dotvára za použitia inštitútu analógie, ale zákonodarcovi, do ktorého právomoci patrí prijímanie a zmena normatívnej právnej úpravy. Spôsob regulácie právnych vzťahov je na zákonodarcovi, ktorý v danom prípade taxatívny spôsobom bez akéhokoľvek náznaku nejasnosti, rozporuplnosti či neúplnosti stanovil okruh oprávnených osôb z úrazového poistenia pozostalého zamestnanca, medzi ktoré žalobkyňa, ktorá nikdy nebola v manželskom zväzku s poškodeným, nepatrí. Nakoniec možno súhlasiť so žalovanou aj v tom smere, že argumentácia žalobkyne vo svojej podstate napáda výsledok normotvornej činnosti zákonodarcu, ktorý subjektívne vníma ako diskriminačný a žalobkyňu degradujúci, čo ani v prípade osvojenia si jej právnej argumentácie by nezakladalo diskriminačné konanie žalovanej, ktorá nezodpovedá za výsledky normotvornej činnosti, naopak ako štátny orgán je limitovaná platným znením zákona (čl. 2 ods. 2 Ústavy SR). Súd nesúhlasí ani s tvrdením žalobkyne, že jej individuálny záujem, t. j. záujem jednotlivca prevažuje nad verejným záujmom spoločnosti na ochranu jedinečného manželského zväzku.

59. Nakoľko žalobkyňa nepresvedčila súd o rovnakom postavení druhu/družky a zosobášených manželských párov na účely rozhodovania o sociálnej dávke jednorazového odškodnenia a neuviedla žiadne iné skutočnosti, z ktorých by bolo možné dôvodne usudzovať diskriminačné konanie žalovanej voči jej osobe z uvedeného diskriminačného znaku, súd jej žalobu ako nedôvodnú v celom rozsahu zamietol, a rozhodol tak, ako je uvedené v enunciiate tohto rozsudku.

60. O procesnom návrhu na prerušenie konania súd nerozhodoval vzhľadom na vyjadrenie žalobkyne na pojednávaní, že na tomto návrhu netrvá, nakoľko medzičasom bolo o správnej žalobe, do právoplatného rozhodnutia o ktorej navrhovala prerušenie konania, právoplatne rozhodnuté.

61. Podľa § 255 ods. 1 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

62. Podľa § 262 ods. 1 CSP o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

63. O nároku na náhradu trov konania súd rozhodol podľa zásady úspechu v spore vyjadrenej v ust. § 255 ods. 1 CSP, keď v konaní plne úspešnej žalovanej vznikol nárok na náhradu trov konania proti neúspešnej žalobkyňi. Nakoľko však žalovanej žiadne trovy v konaní nevznikli a ich náhradu si z tohto dôvodu ani neuplatňovala, súd jej nárok na ich náhradu nepriznal. Rozhodnutím o nepriznaní nároku žalovanej na náhradu trov konania zároveň odpadá potreba samostatného rozhodnutia o výške náhrady trov konania podľa § 262 ods. 2 CSP (uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 28. 02. 2018, sp. zn. 7Cdo/14/2018).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku možno podať odvolanie v lehote 15 dní od jeho doručenia na Okresnom súde Bratislava I. (§ 355, § 362 ods. 1 CSP)

Odvolanie len proti odôvodneniu rozhodnutia nie je prípustné. Odvolanie môže podať strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané. (§ 358, § 359 CSP)

V odvolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania (§ 127 CSP) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh). Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie odvolania. (§ 363, § 364 CSP)

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že

- a) neboli splnené procesné podmienky,
- b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,

- c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
- h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. (§ 365 ods. 1 CSP)

Odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej. (§ 365 ods. 2 CSP)

Odvolacie dôvody a dôkazy na ich preukázanie možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie odvolania. (§ 365 ods. 3 CSP)

Prostriedky procesného útoku alebo prostriedky procesnej obrany, ktoré neboli uplatnené v konaní pred súdom prvej inštancie, možno v odvolaní použiť len vtedy, ak

- a) sa týkajú procesných podmienok,
- b) sa týkajú vylúčenia sudcu alebo nesprávneho obsadenia súdu,
- c) má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci alebo
- d) ich odvolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie. (§ 366 CSP)

Ak povinný v stanovenej lehote dobrovoľne nespĺní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, môže oprávnený podať návrh na vykonanie exekúcie podľa osobitného zákona.